

Xan qızı Natəvanın imarəti "Bazar başı meydanı"nın yaxınlığında hasara alınmış ikimərtəbəli əzəmətli bina idi. Beş iri otaqdan ibarət olan bu imarətin yanında sonralar ikimərtəbəli, altı otaqlı əlavə bina da tikilmişdi. Evin qarşısında bağça, arxa tərəfində böyük bir bağ, həyətidə isə su anbarı vardı. Bundan əlavə, Xurşudbanu bəyimin yaşadığı binanın cənub tərəfində həyətdə yerin dərinliyində xüsusi buzxana yerləşirdi. Burada ilin bütün fəsillərində, xüsusilə də isti havalarda buz saxlanılırdı. Buzxanadan şəhər əhli, ilk növbədə xəstə insanlar istifadə edirdilər. Buz lazım olduqda həkim məsləhətindən sonra xəstələrə, eyni zamanda müraciət edənlərin hamısına anbardan pulsuz olaraq veriliridi.

Xan qızı Natəvan rəhbərlik etdiyi "Məclisi-üns" ədəbi dərnəyinin məşğələlərini yay vaxtı bu bağda, qışda isə xüsusi olaraq tikilmiş bir-mərtəbəli evdə keçirirdi. Binanın sağ tərəfində isə onun qızı Xanbikənin evi idi. 1920-ci ilə qədər bu binada "Nikolayevski" rus-tatar məktəbi, sovet dövründə "Nərimaniyyə" məktəbi, sonralar isə təxminən 50 il Natəvan adına Respublika Uşaq-Vərəm Sanatoriyası yerləşirdi.

Əbdürrəhim bəyin malikanəsi Köçəri məhəlləsində, XIX əsrə aid yaşayış evi idi. Qarabağın köklü və məşhur bəyi, rus ordusunun mayoru, Şuşanın bəmərə adamlarından olan Əbdürrəhim bəy Vəzirovun ikimərtəbəli mülkünün hər mərtəbəsinin sahəsi təxminən 120 kvadratmetr idi.

Birinci mərtəbə bir böyük zaldan və dörd otaqdan, ikinci mərtəbə isə bir dəhlizdən və altı otaqdan ibarət idi. Hər iki mərtəbədə buxarılar və ayaqyolular vardı. Aşağıda isə böyük zirzəmi yerləşirdi.

1920-ci ildə bu bina Malıbəyli qaçqınları üçün sığınacağa çevrilmiş, sovet dövründə burada müxtəlif təşkilatlar yerləşmiş, son zamanlar isə mehmanxana və poliklinika kimi fəaliyyət göstərmişdir.

Ötən əsrin 90-cı illərində ermənilər binanı tamamilə Yer üzündən silmişlər.